

KÜRESELLEŞMENİN ORTAYA ÇIKARDIĞI YENİ BİR ALT KÜLTÜR: ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

A New Subculture Revealed by Globalization: International Students

Doç. Dr. Uğur KESKİN

Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakùltesi

ugurkeskin@anadolu.edu.tr.

Orcid ID: 0000-0003-2740-4120

Öz

Öğrencilerin, eğitim alanının temel aktörleri arasında yer almakta olduğu, bilinen bir gerçekliği ifade etmektedir. Salt “öğrenci” olma rolü bile kendi içinde bir alt kùltür olma niteliği ortaya koymaktadır. “Uluslararası öğrenci” olma ise çok daha özgün kùltürel unsurları kapsamında barındırmaktadır. İçinde yer aldığı toplumdan ayrılan anlam, değer ve davranış örüntülerine sahip topluluklar, “alt kùltür” çerçevesinde ifade edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, kendine özgü anlam, değer ve davranış örüntüleri, uluslararası öğrencilerin başlıca nitelikleri olarak ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, ulusal sınırların dışında öğrenim görmüş olmanın kaynaklık ettiği birtakım değerler ve davranış örüntüleri, uluslararası öğrenciliği, “alt kùltür” bağlamında ifade edebilmeyi mümkün kılmaktadır. Yöntem olarak, literatür taraması eksenindeki kuramsal açıklama, tartışma ve değerlendirmelere yer verilen bu makalede, “uluslararası öğrencilik” kapsamında ele alındığı takdirde, küreselleşme olgusunun söz konusu bağlamdaki yansımalarının ortaya konulabileceği yönünde tartışmalar yürütölmektedir. Yürütölen tartışmalar sayesinde özellikle küreselleşme çalışmaları ile ilgilenenlere, uluslararası öğrencilik olgusunun, bahse konu literatür ile ele alındığında nasıl daha işlevsel bir biçime getirilebileceğine ilişkin çözümlenmeler ortaya konulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Küreselleşme, Eğitim, Öğrenci, Alt Kùltür.

Abstract

It expresses a known reality that students are among the main actors of the field of education. Even the role of being a “student” reveals the quality of being a subculture in itself. Being an “international student” includes much more unique cultural elements. Communities with patterns of meaning, value and behavior that differ from the society in which they are located are expressed within the framework of “subculture”. From this point of view, unique meaning, value and behavior patterns come to the fore as the main characteristics of international students. Therefore, some values and behavioral patterns caused by being educated outside the national borders make it possible to express international studentship in the context of “subculture”. As a method, in this article, which includes theoretical explanations, discussions and evaluations on the basis of the literature review, discussions are made that if the concept of “international studentship” is considered, the reflections of the globalization phenomenon can be revealed. Thanks

to the discussions carried out, especially those who are interested in globalization studies, the analyzes of how the international student phenomenon can be brought into a more functional form when it is taken together with the mentioned literature are presented.

Key words: Globalization, Education, Student, Subculture.

Giriş

Antik çağlardan itibaren pek çok filozof, öğrenim sürecine ve eğitimin önemine vurgu yapmıştır. Antik Yunan döneminin yedi bilgisi arasında kabul edilen Epikharmos (2018), “en iyisi doğuştan edinilendir, ardından öğrenmek gelir” diyerek, doğuştan yeteneğin, eğitimle daha iyi hâle geleceğini belirtmekte, eğitimi “ikinci güneş” olarak ifade eden Herakleitos’un doğuştan olanın eğitimle işlenmesi gerekliliğini ön plana çıkaran bir yaklaşım ortaya koymaktadır (Bkz. Epikharmos, 2018: 72). Benzer bir görüşü Kant (2018: 38), “İnsan kendini iyiye götürecektir her türlü eğitimi-istidadı geliştirmelidir; insanın ödevi kendisini geliştirmektir; (ruhunu-dimağını) inceltmektir” sözleriyle dile getirmektedir.

Aristoteles (2017: 22), “eğitim almış bir insan, hele de iyi bir eğitim aldıysa bu konuyla ilgili iyi kararlar verecektir” sözleriyle eğitime vurgu yapmakta, hocası Platon (2018: 120) ise eğitimin önemini Sokrates’in ağzından şu şekilde ifade etmektedir: “Yurttaşlarımızın kafası iyi bir eğitimle aydınlanmışsa, bütün bu meseleleri de çözerler kolayca, konuşmadığımız başkalarını da.” Sokrates, “kendisinde hiçbir eğitim eseri olmayan insanlar gibi kavgacı olmaktan korkuyorum. Bu adamlar, herhangi bir meseleyi münakaşa konusu aldıkları zaman, konuştukları şeylerin ne olduğunu bilmeye önem vermezler” (Platon, ty: 109) demekte ve eğitimin özellikle genç yaşlardan itibaren verilmesi gereğini şu sözlerle vurgulamaktadır: “İyi bir çiftçi ilk önce körpe fidanlarla sonra ağaçlarla ilgilenir” (Platon, 2016a: 38; Platon, 2016b: 67-68).

Yukarda felsefi görüşleri nakledilen düşünürler arasında, bu makalede ele alınan konuya ilişkin doğrudan bir görüş ortaya koyan Platon olmuştur. *Protagoras* adlı eserinde Platon (2001: 30), küçük yaştan itibaren eğitimin amaç, kapsam ve ilkelerini açıkladıktan sonra şunları ifade etmektedir: “İşte çocuğun yetişmesi için bunlar yapılırdı. Ne kadar mümkünse o kadar iyi yetişmesine çalışılır, bu da zenginliğe bağlıdır. Çünkü okulda uzun zaman okuyabilenler ancak zengin çocuklarıdır”. Platon’un bakış açısıyla değerlendirildiğinde, küreselleşmenin ve eğitimin nimetlerinden en çok faydalananlar, öncelikle zengin kesim olmaktadır. Her ne kadar, küreselleşmenin, eğitimi tabana yaymaya katkıda bulunduğu ve çok daha fazla bireye ulaşmayı sağlayacak olanakları sunduğu varsayılrsa da eğitime dönük bilgiye erişim için gerekli sistem girişleri ve katlanılan maliyetler belirli bir gelirin üzerinde olmayı zorunlu kılmaktadır. Ulusal sınırların dışında öğrenim görme olanakları da dünyanın prestijli eğitim kurumları da belirli bir düzeyin üzerindeki harcamayı gerektirmektedir. Bu nedenle küreselleşme, ilk izlenim olarak öğrenimi kolaylaştıracak olanaklar sunması bakımından genel anlamda öğrenim görenler için olumlu gözükse de öğrenciler arasındaki maddi asimetriyi tümüyle ortadan kaldıracak ve dezavantajlı konumları bütünüyle giderecek unsurları özünde barındırmamakta, devletler düzeyindeki dile getirilen merkez-çevre ayırımına

benzer bir maddi refah ayrımını öğrenciler için de geçerli kılmaktadır.

Eğitim, tarihi gelişim seyri içinde etkinliğini giderek artıran bir süreç olarak ön plana çıkmaktadır. Dünya genelinde ekonomik ve siyasi etkinliği üst düzeyde olan devletlerin, eğitim kalitesi sıralamasında da üst seviyelerde yer almaları, somut bir gerçeklik olma niteliği taşımaktadır. Bu gerçeklikten hareketle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, eğitim alanındaki yatırımlarını artırma gayretine girişmekte, özellikle de yurtdışı eğitimine öncelik tanımaktadırlar. Söz konusu durum ise uluslararası öğrenci hareketliliğini hızlandırıcı bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. 5 milyona yaklaşan uluslararası öğrenci sayısının, 2025 yılına kadar %50 artacağı öngörülmektedir (Sağiroğlu, 2015). Bu yönüyle değerlendirildiğinde eğitimin gelmiş olduğu durumu, dünyanın içinde bulunduğu bir süreç olan küreselleşme ile yakın ilişkisi yönüyle ele almak mümkün olabilmektedir.

Eğitim ile küreselleşme arasındaki karşılıklı etkileşim, son yıllarda sıklıkla dile getirilen bir konu olarak gündeme gelmektedir. Küreselleşme, günümüzde reddi mümkün olamayacak ölçüde derin ve etkili bir süreç olarak gündemdeki yerini almış bulunmaktadır. İnsan hareketliliği, küreselleşmenin en belirgin niteliklerinin başında yer alması bakımından özellikle dikkat çekmektedir. İnsan hareketlerinin bu denli görünür bir şekilde gerçekleşiyor olması, onun varlığı veya yokluğu gibi bir tartışmayı geride bırakarak, söz konusu hareketlerin eşit şartlarda gerçekleşip gerçekleşmediği ve beyin göçü kapsamındaki farklı tartışmaları gündeme getirmektedir (Bkz, Bauman, 2016; Appadurai, 2008).

Küreselleşmenin, insani hareketliliği tetiklemekte olduğu görüşüne Bauman, “turist” ve “aylak” kavramı aracılığıyla netlik kazandırmaktadır. Turist, kendi nam ve hesabına istediği zaman diliminde, istediği yerden istediği yere gidebilmesi bakımından küreselleşmenin olanaklarından faydalanan birey olma niteliği taşımaktadır. Aylak birey ise daha farklı bir nitelik ortaya koymaktadır. Aylak; arzu edilmeyen, endişeyle karşılanan, varlığından rahatsızlık duyulan birey olması bakımından farklılık arz eden yönleri sahip bulunmaktadır (Bauman, 2000). Söz konusu iki farklı tanımlama göz önünde bulundurulduğunda “uluslararası öğrenci” kavramı, farklılaşmış bir konumla ile gündeme gelmekte ve sermaye ya da işgücü hareketliliği gibi küreselleşmenin başat unsurlarının dışında ayrı bir geçiş unsuru (köprü) misyonunu üstlenmektedirler. Dolayısıyla uluslararası öğrenciler; turist ya da aylak olarak kabul edilemeyecek ve tümüyle yeni bir uluslararası sınıfı teşkil eden niteliğe sahip toplumsal kesim olmaları bakımından, kendine özgü bir karakteristik (alt kültür niteliği) sergilemektedirler (İşlek vd., 2017).

Ortaya çıkan bu yeni sınıfın değerinin kavranmasıyla birlikte, öncelikle gelişmiş ülkeler olanaklarını devreye sokmaya başlamıştır. Beyin göçüne benzer bir süreç olarak az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere, görece gelişmiş ülkelere yönelmesi nedeniyle uluslararası öğrenci hareketliliği, yetişmiş insan gücü ve entelektüel sermaye kaybı/kazancı bakımından da anlam ifade etmektedir. Türkiye, son yıllarda benimsenen politikalar ve geliştirilmeye başlanan projelerle, Tanzimat Dönemi’nden itibaren süregelen, dışarıya öğrenci gönderen ülke görünümünden uzaklaşmayı hedefleyerek, aynı zamanda hatırı sayılır ölçüde öğrenci de kabul eden bir konuma gelme yönünde adımlar atma girişimlerine başlamış bulunmaktadır. Uluslararası öğrenim süreçlerinin

paydaşlarından olan öğrenci kesimine dönük hususları araştırma ve geliştirme faaliyetleri ise, işleyişin doğal seyri içinde süregelmekte, küreselleşmeye bağlı gelişmeler ve ulus devlet ölçeğinde yürürlüğe konulan uygulamalar bağlamında ele alınmaktadır.

Çalışmanın Amacı, Yöntemi ve Sınırlılıkları

Bu makale, hem küreselleşme süreciyle birlikte gündeme gelmeye başlayan yeni durumları genel anlamda açıklamayı, hem de Türkiye özelindeki değerlendirmelere katkıda bulunma çabası doğrultusunda tasarlanarak kaleme alınmıştır.

Makale yazımı öncesinde yapılan ön incelemelerde, çok sayıda veri tabanına ulaşım olanağı sağlayan üniversite bağlantılı toplu arama motorları ve veri tabanları kullanılarak, ilgili anahtar kavramlarla Türkçe ve İngilizce bilimsel kaynak taraması yapılmıştır. Yapılan taramalarda, bu makalede ele alınan içerikte yürütülmüş geçmiş tarihli bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna karşılık, öğrencilerin, bir “alt kültür” olduğu kabulünden hareketle örgüt kültürü bağlamındaki algı/tutum belirlemeye (Erdem ve Özen İşbaşı, 2001; Yeniçeri Alemdar ve Köker 2013) ve küreselleşme sürecinde genel anlamda eğitim sisteminin (dolayısıyla da öğrencilerin) yüzleşmekte olduğu çeşitli olgulara dönük çalışmalar (Yurdabakan, 2002; Dağlı, 2007; Eser, 2014; Sadık, 2017) yürütülmüş olmasına karşılık, küreselleşme sürecinin yansıması bağlamındaki bir alt kültür unsuru olarak uluslararası öğrenciler özelinde bilimsel bir incelemeye/araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu belirlemeye dayanarak, küreselleşme sürecinin, öğrenim gören bireyler olan öğrencilere dönük yansımalarını izah etmeye yönelik kapsam (öğrencilik sürecini; belirleyici, dışarıda tutulamayan, görmezden gelinemeyen bir başka süreç olan küreselleşme ekseninde açıklama), içerik (çalışma konusunun genelden özele doğru yapılan daraltılması neticesinde elde edilen sınırlı kaynaklar üzerinden yapılan aktarma, açıklama ve değerlendirmelerden yararlanma) ve sonuç (literatür desteğinden yararlanarak teorik yargılara dayalı çıkarsamalarda bulunma) bileşenlerinin ortaya konulabileceği varsayımından hareketle aşağıdaki önermede bulunulmuştur.

Önerme: Kendi özgün alanını oluşturmuş bulunan küreselleşme literatürü, ilişkili kavram ve anlatımlar aracılığıyla, uluslararası öğrencilerin yaşamsal gerçekliklerini izah etme bakımından yeterliliğe sahip bulunmaktadır.

Bu makale, yukarıdaki önerme üzerinden ve söz konusu önermeyle bağlantılı olan aşağıdaki sorunun cevabını vermeyi hedeflemektedir.

Araştırma Sorusu: Küreselleşme alanındaki çalışmalar, çok genel bir çerçevede mi yürütülmektedir (Uluslararası öğrencilerin yaşamakta oldukları süreçleri, söz konusu genel çerçeveye dönük olarak yöneltilen “büyük-anlatı” eleştirisine karşıt bir olgu olarak ortaya koyabilmek mümkün müdür)? Küreselleşme olgusunun yansımalarını, eğitim alanının başlıca aktörlerinden biri olan “öğrenciler” kapsamında ve kendine özgü bir “alt kültür” bağlamında ele alabilmek mümkün müdür?

Makalenin önermesinde ifadesini bulan varsayım, kendisini doğrulayan kuramsal desteği arkasına alabildiği ölçüde, yukarıdaki araştırma sorusunun da cevap bulması hedeflenmektedir. Makalede yöntem olarak, literatür taraması doğrultusunda teorik açıklama, tartışma ve değerlendirmelerde bulunma anlayışı benimsenmiştir.

Küreselleşmenin, eğitime olan etkilerini yalnızca öğrencilerin ülke dışına yönelik hareketliliği kapsamında ele almak elbette ki mümkün olmamaktadır. Çünkü öğrenci, ülke dışına çıkmasa bile kendi ülkesinde, köken ülkesi farklı olan eğitim kurumlarından eğitim alabilmektedir. Bu da konunun çok yönlülüğünü ortaya koyması bakımından anlamlı bir husus olarak dikkat çekmektedir. Mikroanalitik bir çalışma olarak bu makalede, küreselleşme konusunun eğitim alanına olan etkilerinin bütünsel olarak ele alınması mümkün görünmemektedir. Bu nedenle öncelikle “eğitim” ana başlığı altında kendine özgü niteliklere sahip bulunan bir alt kültür olarak “uluslararası öğrenci” anlatımına yer verilmiştir. Daha sonra ise yükseköğretimde Türkiye’ye yönelen öğrenci hareketliliği konusu işlenmiştir. Söz konusu anlatım sırası nedeniyle de Türkiye’deki öğrencilerin yurt dışına olan hareketliliği veya yurt içinde uluslararası eğitim veren kurumlara olan yönelimler gibi hususlar, kapsam dışında tutulmuştur.

Teorik Arkaplan

Makalenin teorik anlatımı, aşağıdaki alt başlıkta genel anlamda, bir sonraki alt başlıkta ise Türkiye ölçeğindeki yönüyle ele alınmıştır.

1. Uluslararası Öğrenciliği Açıklayıcı Bir Kavram Olarak Alt Kültür

Kültür: Pozitivizmin kurucusu Comte (2015: 33-34), kültürün tanımını yaparken Batı Katolik anlayışının dogma ve kültünün içerimlerinden yola çıkmaktadır. Comte, özellikle Orta çağ İslam anlayışının karakteristik bir yalınlıkla ortaya koyduğu sosyokratik (bilim ve sanat egemenliği) yaklaşımı ise Katolik görüşün tam karşısına koyarak; spekülatif, teorik ve hatta estetik kültürün (mimari ve astronomi başta olmak üzere) ne şekilde ilerleme kaydettiğini açık bir biçimde ifade etmektedir.

En genel ifadesiyle kültür, ortak miras olarak görülebilecek ve insanoğlunun ilk ortaya çıkışından günümüze kadar üretilen maddi ve manevi tüm değerleri ifade etmektedir. Bireysel ve toplumsal yaşama biçim veren örf, adet, gelenek, görenek, davranış ve inançların bileşimi, kültür olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde kültür, önceki nesillerden alınarak sonraki nesillere aktardığı sosyal mirası oluşturmaktadır.

Kültür; grup düşüncesini, grup içinde ne söylendiği ve ne yapıldığını da kapsayacak ölçüde bütün yaşamsal unsurları içermektedir. Kültür, doğası gereği, kendi sürekliliğini sağlamak isteyen bir özelliğe sahip bulunmaktadır. Her birey bir şey yapmanın “doğru” biçimini öğrenerek özel bir kültüre üye olmaktadır. Yeni bir kültüre uyum sağlama süreci, özellikle küresel faaliyetlerde başarı için kilit bir nitelik taşımaktadır (Paşaoğlu Baş ve Keskin, 2019: 158). Kültür, büyütülerek ekrana yansıtılmış bireysel psikolojiyi ifade etmektedir (Güney, 2004: 154). Bireysel nitelikler önemli olmakla birlikte, birey, aynı zamanda toplumun bir üyesi olduğu için, kişisel özellikler toplum tarafından eğitim, sosyalizasyon, bilinçli ya da bilinçdışı şartlandırmalar yoluyla aktarılmaktadır.

Bu nedenle, bireyin özellikleri az ya da çok toplumsal özellikler taşımaktadır. Bu nedenle kültür denilen muhtevanın anlaşılması önemli hâle gelmiş bulunmaktadır (Doğan, 2012: 5).

Alt Kültür: Alt kültür, kendine özgü yaşama biçimini kendi grubunda içselleştirmiş ve onu benimsemiş bir topluluğu ifade etmektedir. Belirli bir topluluğun alt kültür olarak anlamlandırılabilmesi, belirli bir topluma göreliği ile açıklanabilmektedir. Bir diğer deyişle, herhangi bir alt kültür, belirli bir toplum içindeki konumu sayesinde anlam ve değer kazanabilmektedir. Toplumun genel dokusu ile farklılık gösteren grup nitelikli her hareketin bir alt kültür olarak tanımlanması mümkün olabilmektedir (Doğan, 1993: 109-110). Bu tanımlama öylesine kanıksanmış bir nitelik ortaya koymaktadır ki, alt kültürlerle dönük yapılan çalışmalarda, “kültür” ya da “alt kültür” gibi tanım veya izaha gereksinim duyulmaksızın doğrudan doğruya anlatıma başvurulmaktadır (Bkz. Demirtaş, 2006).

Daha geniş kültür olan toplumsal yapıya ait bulunan alt gruplar; anlam, değer ve davranış örüntüleri bakımından farklılaşabilmektedirler (Güney, 2004: 9). Söz konusu farklılaşma açık bir biçimde oluşabileceği gibi, gizli/örtük bir biçimde de yapılabilmekte, azınlık (veya alt) grubun inanç veya yaşam tarzını yansıtacak bir biçimde şekillenebilmektedir (Tutar, 2013: 162).

Habermas’a (2019: 69) göre ise alt kültür, toplumsal sınıf farklılıkları bağlamında ortaya çıkmaktadır. Alt kültürel gelenekler biçiminde ve yaşam düzeyi ile yaşama alışkanlıklarının yanı sıra politik anlayışlarda da kendilerine uygun düşen farklılıklar biçiminde varlıklarını sürdürmeye devam etmektedirler.

Yukarıda açıklanan hususlardan yola çıkıldığında, alt kültüre mensup bireylerin, içinde buldukları toplumsal yapıdan belirli nitelikler bakımından farklılaşmakta olduğu anlaşılabilir. Bu ayrışma; kültürel, ekonomik ve siyasal yapının temel değerleriyle bütünüyle bir karşıtlığı ifade etmemektedir. Aksine, toplum ile genel anlamda uyumlu fakat kendi içlerindeki dil/jargon, etnik köken, dünya görüşü, meslek üyesi ya da benzer özel eğilimler bakımından oluşturulan kimlik sayesinde özgün niteliklere sahip alt kültürler ortaya çıkabilmektedir. Yukarıdaki aktarım ve anlatımlar, “uluslararası öğrencilik” olgusunu kültür ve alt kültür bağlamında açıklayan tanımsal unsurları öz bir biçimde ortaya koymaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği elbette ki belirli kalıplaşmış etkileri sayesinde hızlanmış bulunmaktadır. Aşağıdaki alt başlıkta, uluslararası öğrenci hareketlerini hızlandıran belirgin bir unsur olarak küreselleşme olgusu ele alınmaktadır.

2. Uluslararası Öğrenci Hareketliliğini Hızlandıran Küreselleşme Olgusuna İlişkin Başlıca Yaklaşımlar

Küreselleşme kavramı; bu kavramı izah edenlerin dünyaya bakış açısı, yaşam koşulları ve ideolojisi gibi hususlara bağlı olarak çeşitlilik arz etmektedir. Bazılarına göre küreselleşme, sömürünün biçim değiştirmiş bir görünümü olarak ifade bulmaktayken, diğer bazılarına göre, kapitalizmin yeni bir yapılanması olarak izah edilmektedir. Küreselleşme, insanlığa dünyada huzur ve barış ortamını sağlayabilecek ve evrensel bir

çağdaşlaşma ve modernleşme olanağını sunabilecek kilit bir olgu olma niteliği taşıması yönüyle de ifade edilebilmektedir. Bazı kesimler ise küreselleşmeyi kendine özgü bir değişim ve dönüşüm süreci olarak görmektedir. Küreselleşme sürecine ilişkin başlıca iki yaklaşım ve bu yaklaşımları uzlaştırma çabasındaki üçüncü yaklaşım aşağıda kısaca ele alınmaktadır.

Kuşkucular (Gelenekçiler): Kuşkucu yaklaşımı benimseyenlerin bakış açısına göre küreselleşme; gelişmiş ülkelerin kendi ekonomik, siyasal ve kültürel yapılarını az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere dayatma çabasını ifade etmektedir (Bodur, 2004: 11). Naomi Klein, Noreena Hertz, Paul Hirst, Graham Thompson, Joseph Stiglitz gibi kuşkucu yazarlar küreselleşmeye dönük kapsamlı eleştirilerde bulunmuşlardır (Cebeci, 2011: 371).

Aşırı Küreselleşmeciler: Bu grubun görüşüne göre ulus devlet, küreselleşme sürecinde önemini kaybetmeye yüz tutmuş bulunmaktadır. Küresel pazarlar daha yüksek bir rasyonaliteye sahip bulunduğu için politika ve politikacılar, önemlerini görece olarak kaybetmektedirler. Aşırı küreselleşmecilere göre dünya toplumu, geleneksel ulus devletlerin yerini almakta ve yeni toplumsal örgütlenme biçimleri belirlemeye başlamaktadır. Küreselleşme süreci, ekonomik anlamda kaybedenler kadar kazananları da ortaya çıkarmaktadır. Küreselleşme, kazanan-kaybeden kutuplaşmasını birbirine bağlama ve söz konusu kutuplaşmayı hafifletilebilecek mekanizmaları kendi içinde barındırmaktadır (Özerkmen, 2004: 136).

Dönüşümcüler: Yukarıda görüşleri özetlenen iki grubun dışında yer alan dönüşümcüler ise küreselleşmeyi, toplumsal düzeni yeniden biçimlendiren ekonomik, sosyal ve siyasal değişimlere kaynaklık eden belirleyici unsur/güç olarak ifade etmektedirler. Dönüşümcülere göre, yaşanmakta olan dönem, yakın geçmiş ile kıyas götürmeyecek ölçülerde farklılaşmış bulunmaktadır. Söz konusu değişim ve farklılaşmanın belirleyici kaynağı, yeni küresel piyasaların oluşmasından ileri gelmektedir. Bilgi, teknoloji, iletişim ağları ve finansal alanlardaki değişimler, oluşan yeni piyasaların yönetimi/yönlendirilmesi bakımından belirleyici etkilere sahip bulunduğu görüşü dönüşümcüler tarafından ısrarlı bir biçimde vurgulanmaktadır. Netice itibarıyla dönüşümcüler, “soncu” bir yaklaşım olan ulus devletin çökmekte olduğu iddiasındaki aşırı küreselleşmecileri de sömürü ve tek yanlı bağımlılık gibi hususlar bakımından “aslında değişen bir şey yok” görüşünü öne süren kuşkucuları da yadsımaktadırlar (Yurdabakan, 2002: 63).

Günümüzde küreselleşme yaklaşımları “aşırı küreselleşmeciler” (hyperglobalist), “kuşkucular” (skeptical) ve “dönüşümcüler” (transformationalist) olarak üçlü bir kategoride ele alınmaktadır. Orta yol bulma arayışı (üçüncü bir perspektifin benimseme) niteliğindeki dönüşümcü yaklaşım, aslına bakıldığında, iki uç söylemin dile getirdiği olumsuzluk, aşırılık ve ideolojik külfetleri gidermeyi amaçlamaktadır. Bu durum ise kendilerine ait belirgin bir argümanları olmadığı izlenimi uyandırmakta ve durumsal çağrışımlara yol açmaktadır. Söz konusu çağrışımlar, dönüşümcü anlayışı, küreselleşme

yaklaşımları bakımından üçüncü bir sınıflama olarak nitelendirmeyi bile tartışmaya açık hâle getirmektedir (Keskin, 2016: 155).

Analiz: Uluslararası Öğrenciliği “Alt Kültür” Olarak İfade Edebilmeyi Destekleyen Küreselleşme Kaynaklı Gelişmeler

Özellikle son yıllarda içinde bulunulan ortam, doğru ve gerçeklerin, eskisine oranla daha çabuk değiştiği bir dönemi işaret etmektedir. Bu yeni dönemin bir diğer özelliği de doğru ve gerçekleri sunmaya, bir ölçüde empoze etmeye (çerçeveleme etkisi) çalışan çok sayıda kaynağa sahip bulunması olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda bireyin açık düşünceli olabilmesi, kendisini ve çevresini sorgulayabilmesi, çağa uygun olarak sahip olunması gereken özelliklerin başında gelmektedir (Erdoğan, 1998: 871). Öğrenciliğin küreselleşmesi olgusu, kaçınılmaz olarak eğitim programlarına da yansımış bulunmaktadır. Bu yöndeki gelişmeler ise uluslararası öğrencileri, kendi içinde bir alt kültür olarak kabul etme bakımından anlamlı bir bakış açısı ortaya koymaktadır.

Geleneksel öğrenim anlayışı, öğrenme konusunu belirli dar kalıpları içine sokarak öğrenciyi sınırlayan bir nitelik ortaya koymaktadır. Bu anlayış; bireyin algılama yeteneği, iletişim becerileri, çevresiyle birlikte iş görme yeteneği, sezgi, yaratıcılık, esneklik, öngörü/feraset yetkinliği, çok kültürlülük bilinci ve yaşantı çeşitliliği gibi unsurları dikkate almamaktadır. Oysa içinde bulunulan bilgi çağı, insanın sahip bulunduğu niteliklere hitap edebilecek ve yeni gelişmelere uyum sağlayabilen öğrenim anlayışı ve öğrenci profilini ön plana çıkarmaktadır. Söz konusu niteliklere sahip olma bakımından avantajlı yönleri sahip bulunan uluslararası öğrenciler ise çok daha ön plana çıkmaktadır.

Öğrencilerin her birinin kendi becerileri doğrultusunda esnek ve geniş bakış açısına sahip olarak yetiştirilmeleri gerekliliği, ancak ve ancak “öğrenen kimlikleri” biçiminde ifade edilen yeni bir tanımlama sayesinde mümkün olabilmektedir. Özellikle son yıllarda, bireysel düzeyde, farklı düşünme yöntemlerinin kullanılması, düşünme yeteneğinin geliştirilmesi, düşünmenin parça-bütün ilişkisi içinde gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Cafıoğlu, 1998: 842). Bu türden yeteneklerini geliştirebilen öğrenciler bağımsız olarak düşünebilmekte ve takım içerisinde çalışma becerisi kazanabilmektedirler. Öğrenciler bu özellikler sayesinde ne düşünmek ve ne yapmak gerektiğine mantıklı karar vermek için gerekli becerilere sahip olmaktadır. Yirmi birinci yüzyılın öğrencileri, bilginin önemini belirlemek, olguyla görüşü ayırt etmek, temelsiz varsayımları saptamak, önyargı ya da propagandayı fark etmek, mantıklı alternatifler ya da çözümler önermek ve olası sonuçları tahmin edebilmek gibi becerileri elde etmek durumunda kalmaktadırlar (Cafıoğlu, 1998: 843).

Küreselleşme süreci içinde öğrenci unsuru “öğrenci değişimi” kavramı kapsamında açıklanabilmektedir. Küresel etkilenim içinde bulunun ülkeler arasındaki eğitimde ortaklaşa özelliklerin ortaya çıkması kaçınılmaz bir süreci ifade etmektedir. Örneğin, üniversitelerde öğrenci değişiminin çok yaygınlaşacağı beklenmektedir. Esasen Avrupa Topluluğu ülkelerinde bu durum, fiili olarak uygulamaya geçmiş bulunmaktadır. Avrupa Birliğine ait ülkelerdeki üniversiteler, öğrencilerin istedikleri üniversitelerden ders alabilmelerini ve öğrenimlerine ara vermeden devam edebilmelerini sağlayacak

biçimde yapılanmaktadır. Bu sayede öğrenciler; değişik düşünce ve görüşlerden yararlanma olanağına kavuşabilmektedirler. Bu uygulamalar ise beraberinde uluslararası standardizasyon ve akreditasyon gibi konuları gündeme taşımaktadır (Tezcan, 1998: 191-192).

Küreselleşme ve değişim sürecinden kaçınılamayacağına göre, yaygınlaşmakta olan yeni anlayışlara uygun eğitim programlarının belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla da “programın içeriği nasıl olmalıdır?” sorusuna yanıt bulmak gerekmektedir. Eğitim programı, temel olarak amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme etkinlikleri ve değerlendirme boyutlarından oluşmaktadır. Aşağıdaki anlatım ve aktarımlarda, uluslararasılaşmayı ve küreselleşmeyi destekleyebilecek yönlerde sahip öğrenim süreçleri ele alınmaktadır.

Evrenselleşme anlayışı dikkate alındığında ideal programın; eğitim alan bireyin fiziki ve zihinsel ve alışkanlık edinmeyi temel alan üst sınıflara doğru iç motivasyonu harekete geçirecek bireysel öğrenmeyi özendirerek, grup içi öğrenme ortamları hazırlayacak ve güdeleyecek şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Dolayısıyla programların, alternatif doğruları araştırıcı; düşünsel, estetik ve fiziksel aktiviteyi geliştirici felsefeye ağırlık verecek niteliklere sahip olması gerekliliği ön plana çıkmaktadır (Türer, 1999: 65). Tasarlanacak böylesi programlar sayesinde bireyin, Senge tarafından “yaratıcı öğrenme” olarak tanımlanan biçimdeki bir öğrenmeyi gerçekleştirmesi sağlanabilmektedir. Bu öğrenme biçimi sayesinde sürekli deneyim ve araştırma dönütlerine bağlı olarak problemlerini tanımlayarak çözüme kavuşturan bir öğrenen birey amacına ulaşabilmektedir (Balay, 2004: 72).

Eğitim sisteminin, küreselleşmenin gereklerine uyum sağlayabilmesi için, amaçlarının çağın ihtiyaçlarına karşılık verecek biçimde yeniden belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü bilgi toplumunda öğrenme, okulla sınırlı kalmamaktadır. Bireyin, okulda öğrendikleriyle bir ömür yaşayabilmesinin olanağı bulunmamaktadır. Bilgi toplumunun eğitim programları için belirleyici olan yönü, “öğrenmenin sürekliliği” ilkesine dayanmaktadır. Bilgi toplumunda bireyler, sürekli olarak öğrenmek zorunda kalmaktadırlar. Bundan dolayı da okulun ve programın asıl işlevi iyi ve doğru şeyler veya çok şey öğretmeye değil, “öğrenme kapasitesini geliştirmek” üzerine yoğunlaşmaktadır (Özden, 1998: 83). Dolayısıyla, eğitim programlarının dar kapsamlı becerilerden, üretken ve geniş kapsamlı bilgi ve becerilere doğru yapılandırılması gerekmektedir (Doğan, 1997: 18).

Öğrenme-öğretme etkinlikleri bakımından belirli hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Öğrencinin öğrenme kapasitesini geliştirebileceği, bilgiyi kullanabileceği, problem çözme ve yaratıcı düşünme özelliği kazandıracak yaklaşımlar, küresel dünyada çok daha ön plana çıkmaktadır. İş yaşamında aranan becerileri edindirecek, yer, zaman, yöntem sınırlaması olmayan, aktif katılımı sağlayan, öğrenme stillerini dikkate alan, çok yönlü algılamayı da göz önünde bulunduracak şekilde bireylerin farklı yeteneklerini ön plana çıkartacak yeni yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir.

Küreselleşme sürecinde eğitim, yeni değer, inanç, tutum ve bilgi kazandırma gibi işlevleri yerine getirebilme özelliğine sahip olması açısından önem kazanmaktadır. Eğitime yeni dünya düzeninde yaşayacak bireyler için gerekli olacak değerleri ve

bilgileri kazandırabilecek yeni amaçların eklenebilmesi mümkün gözükmektedir (Erdoğan, 1998: 29). Yeni amaçları gerçekleştirme doğrultusunda ise; toplumsal birlik, küreselleşen dünya, bilgi toplumuna geçiş, kalifiye iş gücü, yaşam boyu öğrenme, bölgeselleşme hareketleri (AB, NAFTA gibi), bilgi temelli toplum unsurlarının vurgulandığı öğretim programlarının gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Amaçlanan düzeye ulaşabilmek için programların yenilenmesi, internet erişiminin ve kullanımının geliştirilmesi, eğitimci eğitiminin ve hizmet içi eğitim sisteminin geliştirilmesi, öğrenim sürecindeki tüm paydaşların bilinçlendirilmesi ve öğretim kurumlarındaki altyapıların geliştirilmesi konularında çalışmalar yapılması önem kazanmaktadır.

Günümüzde tartışılmakta olan “silahsızlanma eğitimi”, “barış eğitimi”, “çevre eğitimi”, “demokrasi eğitimi” gibi kavramlar sıkça tartışılan konular arasında yer almaktadır. Bu konuların; dersler, uygulamalar, eğitim ve öğretim etkinliklerinde yer almaya başlaması, küreselleşme anlayışıyla büyük ölçüde örtüşmektedir (Erdoğan, 1998: 29; Tezcan, 1998: 196). İnsanlık küreselleşme süreci ile açıklanan yeni bir dünyanın eşliğinde olduğuna göre, insan ve toplumlara düşen; bu eşikten sağlıklı ve sağlam adımlar atarak bu yeni dünyada yer almaktır. Bu yönde atılması gereken adımlar aşağıda sıralanmıştır (Doğan, 1999: 57):

- Eğitim, toplumun değişime açık olan potansiyelini harekete geçirebilecek projeler üretmelidir. Değişim kültürü bireyi ve bilgiyi en büyük değer haline getirmiştir. Bu değerler eğitimin odak noktası olmalı, her türlü yöntem ve teknikler bu değerlerin ışığında şekillenmelidir.
- Programlar, araştırmacı ruh ve kimliğin yetişmesine olanak sağlayabilecek bir içeriğe kavuşturulmalıdır. Zira öğrenmeyi öğrenmek ve öğrenmeyi istemek, okulda öğretilen şeylerden çok daha önemlidir. Bilgiler çok kısa bir sürede hızla işlevini yitirebilmektedir. Buna karşılık; düşünme, araştırma, sorgulama ve çalışmanın yeni yol ve yöntemlerini öğrenme ise paha biçilmez bir değere sahiptir.
- Yeni küresel değerler eğitimde bireyselleşmeyi öne çıkarmaktadır. Bu olgu sistemin öğrenci merkezli olarak tanımlanmasına yol açmıştır. İnsan hakları, demokrasi, rekabete dayalı ekonomi toplumda yalnızca belirli kişi ve kesimlerin değil, tüm bireylerin bu yoldaki eğitimleriyle hayata geçirilebilir.

Eğitim sürecinde küreselleşmenin etkileri, eğitimin merkezî yapısının kırılarak, esnekleştirilmesini de gerekli kılmaktadır. Sağlanan esneklik sayesinde tek tip program anlayışını da giderek ortadan kaldırmaktadır. Tek tip program “iyi vatandaş” yetiştirmeyi esas alan ulus devletinin, eğitim politikasındaki temel öğelerden birini teşkil etmekte ve modernist devlet anlayışı tarafından benimsenen bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bireyin gelişiminin ve yaratıcılığının en yüksek boyutta değerlendirildiği toplumlarda ise bireye özgü, seçme hakkının özgürce kullanılabilirdiği, “kitle eğitimi” anlayışı, yerini “bireysel ve özgün eğitim” anlayışına terk etme eğilimi ortaya çıkmaktadır (Serter, 1997: 208-209).

Öğrenim süreçlerine ilişkin yeni durumları, modern anlayıştan, postmodern anlayışa geçiş sürecinde bütün alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da karşılaşılan doğal bir gelişim aşaması olarak değerlendirebilmek mümkün görünmektedir. Dolayısıyla, belirgin ve belirleyici bir değişimin yaşanmakta olduğu küresel düzlemde eğitim-öğretim konusu, erken dönemlerden itibaren yeniden yapılandırmayı gerektirecek bir

gündemin içine girmiş bulunmaktadır. Bu nedenle de küresel yeni gerçekliklere uygun öğrenim anlayışlarının benimsenmesi gerekliliği ortaya çıkmış bulunmaktadır. Özellikle son zamanlarda ortaya çıkan küresel ölçekli salgın hastalıklar, benzer türden olumsuzluklardan asgari düzeyde etkilenebilecek açık ve uzaktan öğretim uygulamalarını destekleyen altyapıların önemini bir kez daha gözler önüne sermiş bulunmaktadır.

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Bakımından Türkiye’de Yükseköğretim

Yukarıdaki alt başlıktaki anlatımlarda, ilk ve orta öğretim de dâhil olmak üzere genel anlamda eğitim-öğretim süreçlerine değinilmiştir. Küreselleşme olgusu, her alanı olduğu gibi, eğitim-öğretim süreçlerinin tümünü etkilemiş bulunmasına karşılık, bu alandaki en belirgin etki yükseköğretim düzeyinde kendini belli ettirmektedir. Yükseköğretim düzeyinden itibaren reşit yaşa gelmiş olan bireyler, gerek kendi istekleri ve gerekse aile ve çevre gibi unsurların da yönlendirmesiyle, uluslararası öğrenci statüsünde farklı ülkelerde eğitim almaya yönelmektedirler. Temel eğitimini ulusal sınırlar içinde alan öğrenciler, ihtisas düzeyinde alacakları yükseköğretim için ülke dışındaki eğitim kurumlarını tercih etmeye yönelmektedirler.

Türkiye’de yükseköğrenim gören uluslararası öğrenci sayıları, özellikle son yıllarda belirgin bir artış sergilemiş bulunmaktadır. 1983’te öğrenci sayısı 5.378 iken 1990’da bu sayı 7.661’e, 2000’de ise 16.656’ya yükselmiştir. Yükseköğretim Kurulu’nun verilerine göre 2012 yılına gelindiğinde 43.000’i bulan öğrenci sayısı 2014’te 55.000 olmuştur. Süreklilik gösteren söz konusu artışa karşılık, yükseköğretimdeki uluslararası öğrencilerin, toplam öğrenci sayıları içindeki oranları, değişken bir görünüm ortaya koymuştur. Uluslararası öğrenciler, 1983’te %1,7 oranına sahipken, bu oran 1990’da %1’e gerilemiş, 1998’e gelindiğinde ise %1,4 oranına çıkmıştır. 2000’li yıllarda, iç kontenjan artışı sebebiyle %1’in altında gerileyen oran, 2013 yılında yeniden %1 oranına artış kaydetmiştir. 2000’li yıllarda uluslararası öğrenci sayıları sistematik bir biçimde artmasına karşılık, öğrenci sayılarındaki genel artışın altında kalmış, bu nedenle de söz konusu oran düşük düzeylerde gerçekleşmiştir. Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin, öğrenci sayısı içindeki oranı 2010 yılından itibaren tekrar artış eğilimi içine girmiş bulunmaktadır (Çetinsaya, 2014: 151).

2016 Yılı Göç Raporuna göre bu yılda öğrenci ikamet izni alanların sayısı 61.116 olmuştur. Bu sayı 2018 yılında 79.225’e yükselmiştir. Türkiye’de öğrenci ikamet izni ile bulunan 79.225 yabancidan, Azerbaycan vatandaşları 13.287 kişi ile ilk sırada, Türkmenistan vatandaşları 12.119 kişi ile ikinci, Afganistan vatandaşları 4.601 kişi ile üçüncü, İran vatandaşları 4.456 kişi ile dördüncü, Irak vatandaşları 3.824 kişi ile beşinci sırada yer almaktadır (Türkiye Göç Raporu, 2018).

Son yıllarda Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısı sürekli olarak artış kaydetmiş olmasına karşılık, uluslararası öğrenci sayısındaki artış hızı, toplam öğrenci sayısındaki artış hızını yakalayamamıştır. Buna karşılık, son yıllarda Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayılarındaki artış, kayda değer düzeye ulaşmış, yükseköğretimdeki büyüme eğilimi ise uluslararası öğrenci sayılarına yansımış bulunmaktadır (Çetinsaya, 2014: 151).

Yukarıda aktarılan sayısal veriler üzerinden değerlendirildiğinde, Türkiye'nin son yıllarda uluslararası öğrenci olgusunu önemseydiği anlaşılabilmektedir. İlerleyen yıllar içinde öğrenci sayısı belirgin oranlarda artarak devam etmektedir. Türkiye'nin, uluslararası öğrenci olgusunu önemseyişinin bir göstergesi olması bakımından, Uluslararası Öğrenci Akademisi'nin faaliyetleri de belirgin bir nitelik ortaya koymaktadır. Zira Uluslararası Öğrenci Akademisi, Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilere akademik, sosyal ve kültürel yönden destekleyen bir kuruluş olma niteliği taşımakta ve bu öğrencilerin gelişimiyle yakından ilgilenmektedir. Uluslararası Öğrenci Akademisi, uluslararası öğrencilerin uyum, koordinasyon, akademik ve kültürel gelişimini hedef alan kuruluş amacı doğrultusundaki faaliyetlerini sürdürmektedir.

Uluslararası Öğrenci Akademisi'nin faaliyetlerini yürüttüğü iller; Eskişehir, İstanbul, Ankara, Adana, Antalya, Bursa, Çanakkale, Edirne, Erzurum, Gaziantep, Isparta, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya, Samsun ve Trabzon olarak sıralanmaktadır. Tümünü ücretsiz olarak yürütülen eğitim programlarına ve eğitime katkı sağlayan ilave etkinliklere Türkiye Bursları öğrencileri ve Türkiye'de yükseköğrenim görmekte olan tüm uluslararası öğrenciler katılabilmektedir. Uluslararası Öğrenci Akademisi, Yurtdışı Türk ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) tarafından yeterli sayılabilecek sayıdaki şehirde, yerel paydaşlar ile yürütülmektedir. Yukarıda sıralanan illerde eğitim-öğretim yılı içine yayılan programlar kapsamında Uluslararası Öğrenci Akademisi programı ve "Türkiye Seminerleri" başlığı altında görece daha dar kapsamlı ve kısa süreli bir programlar aracılığıyla yürütülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Küreselleşme sürecinde eğitim sisteminin tüm unsurlarının, ortaya çıkan yeni yapılanmalar doğrultusunda değişmeye ve gelişmeye uygun hâle getirilmesi gerekmektedir. Programlar, günün ve geleceğin şartlarına göre yeniden geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bir diğer deyişle programların, değişen şartlara uygun bir biçimde geliştirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Programların devamlı surette geliştirme ve yenileştirme sürecine tabi tutulmaması, durağanlaşmayı beraberinde getirmektedir. Bu durum ise yaşanan gerçekliklerin gerisinde kalmaya ve çağı yakalayamamaya neden olmaktadır. Genel olarak eğitim alanındaki bütün yapılanmaların, değişime uygun bir anlayışa kavuşturulması; denetleyen, yargılayan değil, yol gösteren, teşvik eden, katılımcı, paylaşımcı olma konumuna dönüştürülmesi gerekmektedir. Söz konusu türden dönüşümler ise yenilikçi, insana değer veren, geliştirme, ne ve niçin sorularını sorma, statüko ile mücadele etme, yeni şeyler yapma niteliklerini öne çıkarmaktadır. İfade edilen değişimin ortaya çıkardığı öğrencilerin de, ön yargısız, sorup sorgulayan, esnek, üretken, yaratıcı, bilgiyi arayan, düşünen bireyler olmaları icap etmektedir.

Bu makalenin araştırma sorusuna, yapılan değerlendirmeler bağlamında edinilen çikarsamalara dayalı olarak oluşturulan cevaplar şu şekildedir:

Araştırma Sorusu: Küreselleşme alanındaki çalışmalar, çok genel bir çerçevede mi yürütülmektedir (Uluslararası öğrencilerin yaşamakta oldukları süreçleri, söz konusu genel çerçeveye dönük olarak yöneltilen “büyük-anlatı” eleştirisine karşıt bir olgu olarak ortaya koyabilmek mümkün müdür)? Küreselleşme olgusunun yansımalarını, eğitim alanının başlıca aktörlerinden biri olan “öğrenciler” kapsamında ve kendine özgü bir “alt kültür” bağlamında ele alabilmek mümkün müdür?

Küreselleşme alanındaki çalışmaların, çok genel bir çerçevede mi (büyük-anlatı), yürütülmekte olduğu, yoksa çok daha anlaşılabilir düzeydeki izah biçimleriyle mi ortaya konulmakta olduğu hususu, çok çeşitli tartışmalara konu edilmektedir. Farklı görüşlerin ileri sürülebileceği bu tartışmaya dönük olarak öncelikle “büyük anlatı” kavramını açıklamak gerekmektedir. Büyük anlatı (metasöylem), insanlığın tümüne birden doğru yolu gösterme, aydınlatma, demokrasi, kalkınma, küreselleşme gibi kapsamlı olgulara ilişkin kavramları ifade etmektedir (Özdemir, 2010: 175). Büyük anlatı eleştirisini ortaya atan Lyotard’a (2000: 159) göre, sosyal olarak inşa edilmiş evrensel büyük anlatılar yerine küçük anlatılar çok daha anlamlı ve faydalı niteliklere sahip bulunmaktadır. Bu bakış açısından hareketle küreselleşmeyi, yalnızca çok genel bir çerçevede değil, öğrenim sürecinin aktörlerinden biri olan öğrencilerin oluşturduğu bir analiz biriminde ele alabilmek de mümkün gözükmektedir. Kaldı ki öğrenim süreçlerinin başat aktörlerinden olan “öğrenci” unsurunu çeşitli yönleriyle ele alan görüşler, tarih boyunca çok sayıdaki filozofun/yazarın eserlerine konu olmuştur. Birçok düşünür, öğrencilerin, öğrenme hâliyle hâllendikleri çeşitli süreçleri, kendi özgün bakış açıları doğrultusunda açıklama gayretine girişmişlerdir (Bkz. El Muhasibi, 2010: 22-37; Gazali, 2000: 31-43; Gogol, 2017: 24-25).

Bu araştırma sorusuna katkıda bulunması bakımından ilave husus olarak şu soruyu da eklemelendirmek olası gözükmektedir: “Büyük anlatı (metasöylem) olması yönüyle eleştirilen küreselleşme temeline dayalı olarak yürütülen teorik çalışmalar, uluslararası öğrencilerin içinde buldukları gerçekliklerle ne ölçüde örtüşmektedir?” Filozof görüşlerinin aktarıldığı yukarıdaki paragraf da büyük anlatı nitelikleri taşıyor gibi gözükmesine karşılık, tarihin en eski dönemlerinden itibaren süregelen “öğrencilik” olgusu, özellikle son yıllarda çok farklı bir boyut kazanmış bulunmaktadır. Günümüzdeki biçimiyle öğrenim görmeyi ve öğrenciliği, geleneksel izahlarla açıklayabilmek mümkün olamamaktadır. Uluslararası öğrenciliğin yaygınlık kazanması ve büyük kitleleri ifade eden bir toplama ulaşması, söz konusu zümreyi tanımlama (açıklama, ifade etme, betimleme) zorluğunu beraberinde getirmektedir. Küreselleşmenin, beşeri hareketliliklere kaynaklık ettiği görüşünü öne süren Bauman (2000), bu hareketliliğe ilişkin görüşüne, “turist” ve “aylak” kavramları ile açıklık getirmektedir. Küreselleşmeye bağlı olarak sayıları gittikçe artmakta olan uluslararası öğrenciler, salt anlamda “turist” olarak nitelendirilemediği gibi, “aylak” olarak da nitelendirilememektedirler. Sahip buldukları kendine has yönleriyle uluslararası öğrenciler, karakteristik bir alt kültür özelliği ortaya koymaktadırlar.

Bölgeselleşme (bölgesel entegrasyon hareketleri) olgusunu, küreselleşmenin ön adımı kabul edilebilmek mümkün gözükmektedir. AB, NAFTA ve APEC bölgesel yapılanmaların günümüzdeki örneklerinin ön plana çıkmış olanlarıdır. İşgücü hareketinin serbestleşmesi, söz konusu yapılanmaların ulaşabileceği en etkin konumu

ifade etmektedir (AB içindeki işgücü hareketliliği bu anlamdaki en ideal yapı olarak dikkat çekmektedir). Gelecekte giderek artacağı öngörülen küreselleşme açısından işgücü hareketliliği, başat bir rol üstlenmektedir. Küreselleşme ve bölgeselleşme yolunda kat edilen mesafelerin değerlendirilmesi, bu alandaki en dikkat çekici trendler olarak görünmekte (Bkz. Bayraktutan, 2004), uluslararası öğrencilerin oluşturduğu toplumsal kesimin/kültürün söz konusu gelişmelere olan etkileri/katkıları yeterince tartışılmamaktadır. Uluslararası öğrencilerin sahip buldukları ayırt edici donanımlar, keşifsel bir çalışma olan bu makalede, alt kültür oluşturmaları yönüyle tartışmaya konu edilmiş, gelecek çalışmalara ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

- Appadurai, A. (2008). Küçük Sayılardan Korkmak Öfkenin Coğrafyası Üzerine Bir Deneme. Çev. Ferit Burak Aydar, İstanbul: Timsah Kitap.
- Aristoteles. (2017). Nikomakhos'a Etik. Çev. Furkan Akderin, İstanbul: Say Yayınları.
- Balay, R. (2004). "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(2). ss. 61-82.
- Bauman, Z. (2000). Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları. Çev. İsmail Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2016). Küreselleşme. Çev. Abdullah Yılmaz. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Bayraktutan Y. (2004). Global Ekonomide Bütünleşme Trendleri. Nobel Yayınevi: Ankara.
- Bodur, H. E. (2004). "Küreselleşmenin Dini Alandaki Etkisi ve Ulus-Devlet", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 4, s. 9-26
- Cafoğlu, Z. (1998). "Eğitimde Küresel Kimlik," Yeni Türkiye Dergisi (21, Yüzyıl Özel Sayısı I). 4(19).
- Cebeci, İ. (2011). "Küreselleşme Yaklaşımları Kapsamında Küreselleşme Sürecinin Tarihsel Değerlendirmesi", Sosyoloji Konferansları Dergisi, Mustafa Erkal Özel Sayısı, Sayı 43, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 173-191.
- Çetinsaya, G. (2014). Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası.
- Comte, A. (2015). İslamiyet ve Pozitivizm. Çev. Özkan Gözel, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Dağlı, A. (2007). "Küreselleşme Karşısında Türk Eğitim Sistemi", Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 9, s. 1-13.
- Demirtaş, M. (2006). "XVIII. Yüzyılda Osmanlıda Bir Zümrenin Alt-Kültür Grubuna Dönüşmesi: Külhanbeyleri", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 113-141.
- Doğan, İ. (1993). "Bir Alt Kültür Olarak Ankara Yüksel Caddesi Gençliği", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 26(1), s. 107-129.
- Doğan, İ. (1997). Değişen Türkiye'de Bilim ve Kültür. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Doğan, İ. (1999). "Küresel Değerler ve Eğitim: Türkiye Örneği", 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. Ankara: 25-27 Kasım.
- Doğan, B. (2012). Örgüt Kültürü, İstanbul: Beta Yayınları.
- El-Muhasibi, H. (2010). Ahlak ve Arınma. Çev. Rukiye Karaköse, İstanbul: Semerkand Yayınları.
- Erdemir, E. (2013). "Postmodern Örgüt Kuramı", Örgüt Kuramı (Ed. Deniz Taşçı ve Erkan Erdemir), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Erdem, F ve Özen İ. J. (2001). "Eğitim Kurumlarında Örgüt Kültürü ve Öğrenci Alt Kültürünün Algılamaları", Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, s. 33-57.
- Erdoğan, İ. (1998). Çağdaş Eğitim Sistemleri. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Epikharmos. (2018). Fragmanlar. Çev. Cengiz Çakmak, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Eser, E. (2014). "Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi", Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (2):211-224
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017). 2016 Türkiye Göç Raporu. Yayın No 40. Erişim Adresi: http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_goc_raporu_.pdf
- Gazali, İ. (2000). Misbah'ül Necah (Terbiye). Çev. Abdullah Hasib, İstanbul: Bahar Yayınları.
- Gogol, N. (2017). Taras Bulba. Çev. Belkis Korkmaz, İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Güney, S. (2004). Açıklamalı Yönetim-Organizasyon ve Örgütsel Davranış Terimler Sözlüğü. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Habermas, J. (2019). "İeoloji" Olarak Teknik ve Bilim. Çev. Mustafa Tüzel, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İşlek, M. S., Çakmak, M. N. ve Keskin, U. (2017). "Uluslararası Öğrenci Akademilerinde Yerel Paydaş Deneyimleri: Eskişehir İlinde Nitel Bir Araştırma", 3. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, Konya.
- Kant, I. (2018). Eğitim Üzerine, Çev. Ahmet Aydoğan, İstanbul: Say Yayınları.
- Keskin, U. (2016). "Küreselleşme Karşıtı Yaklaşımların Felsefi Temelinin Yönetim Bilimleri Açısından İncelenmesi", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16 (3):153-164.
- Lyotard, J-F. (2000). Postmodern Durum Bilgi Üzerine Bir Rapor. Çev. Ahmet Çiğdem, Ankara: Vadi Yayınları.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1):323-343.
- Özden, Y. (1998). Eğitimde Dönüşüm, Yeni Değer ve Oluşumlar. Ankara: Pagem A Yayıncılık.
- Özerkmen, N. (2004). "Uluslararası Eşitsizliği Derinleştiren Bir Süreç Olarak Ekonomik Küreselleşme", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi 44 (1):135-148.
- Paşaoğlu Baş, D. ve Keskin U. (2019). "Örgüt Tasarımında Kültür Faktörü", Örgüt Tasarımı (Ed: Uğur Keskin ve Didem Paşaoğlu Baş), içinde ss. 157-170, Nisan Kitabevi, Eskişehir.
- Platon. (2001). Protagoras. Çev. Nurettin Şazi Kösemihal, İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Platon. (2018). Devlet. Çev. Sabahattin Eyüboğlu ve M. Ali Cimcoz, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Platon. (2016a). Euthyphron. Çev. Furkan Akderin, İstanbul: Say Yayınları.
- Platon. (2016b). Büyük Hippias-Theages. Çev. Furkan Akderin, İstanbul: Say Yayınları.
- Platon. (ty). Toplu Diyaloglar I. içinde Phaidon Çev. Suut Kemal Yetkin ve Hamdi Atademir, ss. 63-142, Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sadık, E. (2017). "Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Sorunları: Türkiye'deki Kosovalı Öğrenciler Örneği" Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Sağiroğlu, A. Z. (2015). "Dünyada ve Türkiye'de Uluslararası Öğrenci Trendleri". Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı. İstanbul.
- Serter, N. (1997). 21. Yüzyıla Doğru İnsan Merkezli Eğitim. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Tezcan, M. (1998). Toplumsal Değişme ve Eğitim. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.

- Tutar, H. (2013). İşletme & Yönetim Terimleri Ansiklopedik Sözlük. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türer, A. (1999). "Uluslaşma ve Evrenselleşme Sürecinde Modernleşme Dönemi Eğitim Düşüncesinin Rolü", 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. Ankara: 25-27 Kasım.
- Yeniçeri A. M. ve Köker, N. E. (2013). "Global Media Journal" 3(6):230-261.
- Yurdabakan, İ. (2002). "Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim", Eurasian Journal of Educational Research, 6:61-66.